3. Ústav pojišťovací má dáti oprávněnému písemný výměr o tom, jak stanovena byla náhrada z povinnosti úřední nebo na přihlášení přiznaná. Z výměru tohoto musí být patrna výše náhrady a způsob výpočtu jejího.

4. Jedná-li se o náhradu osob, které staly se nezpůsobilými ku výdělku poraněním, udati sluší, zda počítána byla úplná či částečná nezpůsobilost ku výdělku a v tomto případu v jaké míře.

5. Útráty pohřební zaplatiti sluší týden po jich zjistění, důchody pak dlužno vypláceti v měsíčních splátkách předem, avšak předložití jest stvrzení o úmrtí nebo žití oprávněného; vyplácí se pak v bydlišti jeho poštovní spořitelnou nebo nemocenskou pokladnou.

X. Exekuce.

Nároky na pojištění a přiznané renty nemohou býti vztaženy ani do exekuce, ani postiženy býti zjišťujícími opatřeními. Postup, poukázání nebo zastavení těchto pohledávek nemá účinků. Z toho máme výjimku jen ve prospěchu zákonných pohledávek alimentačních. Práva pojištěných osob nemohou býti změněna od jednotlivých pojišťovacích ústavů smlouvami (řády) v neprospěch pojištěných. Takováto ustanovení smluvená nemají právního účinku.

XI. Odbytné.

Je-li oprávněný cizincem a zdržuje-li se trvale v cizozemsku, má pojišťovací ústav právo odbýti jej obnosem přiměřeným poměrům. Zákonné nároky na renty úrazové nebo část jich mohou býti i u tuzemců nahraženy odbytným. Při tuzemcích musí však s úmluvou touto souhlasiti i osoby povinné k chudinskému zaopatření oprávněného.

XII. Byl-li úraz způsoben se strany podnikatele úmyslně nebo hrubou vinou, jest podnikatel zavázán nahraditi pojišťovacímu ústavu všechny dávky, které musil platiti na základě zákona o úrazovém pojištění; tato náhradní povinnost obsahuje při hrubém provinění náhradu výdajů ústavem učiněných, při zlém úmyslu pojímá v sobě úplné odškodnění dle práva soukromého (§§ 1325—1327 o. o. z.)

Tento nárok přísluší ústavu až do výše závazku, který ústavu vzešel úrazem; nárok přesahující míru tuto, přísluší pojištěnému anebo jeho pozůstalým.

Zákon o úrazovém pojišťování nedotýká se nároků, které pojištěný má za pokladnami bratrskými, nemocenskými, podpůrnými pokladnami na případ smrti, na podpůrné pokladny invalidní a j., jakož i nároků na chudinské zaopatření, které přísluší pojištěnému oproti obcím, nadacím a korporacím.

XIII. Právo poplatkové.

Všechna jednání, listiny, které zřízeny byly o právních poměrech mezi ústavy pojišťovacími s jedné strany a mezi podnikateli nebo dělníky pojištěním povinnými se strany druhé, jsou osvobozeny od poplatků a kolků.

Pojištění důkazů.

Konečným a hlavním cílem řízení soudního jest nastalé porušení právní napraviti, pokud se týče, hrozícímu zabrániti. Dříve však než soudce výrok cíli tomuto sloužící vydati může, musí se o poměrech faktických rozhodnutí jeho podmiňujících přesvědčiti a k účelu tomu o okolnostech pochybných a sporných potřebné důkazy provésti. Poněvadž však může k dokazování býti z pravidla přistoupeno, až když skutkový stav dostatečně zjištěn a potřeba důkazů vůbec jest vyšetřena, může nezřídka dosti značná mezi tím doba uplynouti, během které průvod nyní možný a přístupný nedo-

stižným a nenahraditelným se stává, čímž i podklad pro rozhodnutí soudcovo mizí a příznivý výsledek jednání jest pro stranu pochybnostem vydáván.

Aby nebezpečí toto bylo odvráceno, jest jak v právu rakouském tak i v právech cizích po vzoru práva staršího dovoleno, důkazy, jichž ztráty nebezpečí hrozí, ihned provésti a tak výsledky jejich pro řízení samo v zájmu a ve prospěch osoby interessované zachovati. Toto dokazování předběžné či, abychom tak řekli, pro budoucí potřebu nazývala theorie starší důkazem pro věčnou paměť (probatio ad aeternam rei memoriam), doba novější mluví v případě tomto o pojištění důkazů.

Instituce tato vyskytuje se v právu rakouském jak v řízení sporném tak i v oboru soudnictví nesporného.

A) Řízení sporné.

Pokud jedná se o řízení sporné, měl v právu dosavadním spočívajícím na theorii zákonného pořádku důkaz pro věčnou paměť cenu i význam nemalý. (O důkazu tomto dle starého [Josefinského] soud. řádu srov. článek: »Důkaz pro věčnou paměť«.) Nový civilní process spočívá sice na zásadě volného pořádku, však i on vyžaduje z pravidla napřed probrati látku procesní, vyhledati okolnosti rozhodné a sporné, načež teprve důkaz předsevzíti dopouští. (§§ 277, zejmena 278 c. ř. s. odst. 1.) Tím poskytnuta jest i v novém řízení soudním půda pro instituci pojištění důkazu, která došla svého upravení v §§ 384 a násl. nového civil. řádu soudního spůsobem následujícím:

1. Pojištění důkazu činí nutným toliko ony průvodní prostředky, jichž nelze vždycky a kdykoli použiti, nýbrž jež během doby nemožnými se stávajíce straně unikají. Tak tomu jest obzvláště při svědcích, kteří odumírají i zapomínají, tak tomu jest i při důkazu znalci nebo soudním ohledáním, když věc předmět důkazu tvořící délkou času hyne, podstatu svoji mění či vlastností, o jejichž důkaz se jedná, pozbývá. Proto také positivní předpis zákona (§ 384 c. ř. s.) mluvě o pojištění důkazů toliko o svědcích, znalcích a soudním ohledání se zmiňuje.

Pokud se jedná o listiny, nebude z pravidla zapotřebí nižádného pojistění důkazu, poněvadž listiny zachovávajíce pamět svého obsahu pro všecky budoucí doby a co se týče listin veřejných, dopouštějíce možnost duplikátu, triplikátu atd. průvod pevný, bezpečný pro dlouhou řadu let poskytují. Toliko při listinách soukromých hrozí nebezpečí ztráty, když listina stářím se ničí nebo písmo mizí a nečitelným se stává. Pro případ tento bylo zapotřebí vyhledati nějaký prostředek, jenž by zániku tohoto průvodu zabránil, a prostředek ten jest obsažen v § 317 c. ř. s., jenž dovoluje, aby každý účastník si na náklady své soudního obnovení listiny soukromé ke zkáze se chylící opatřil. Tímto svým účelem blíží se obnovení listin soukromých důkazu k věčné paměti a bylo se o něm zde zmíniti

Při důkazu výslechem strany, který dle své povahy jen ve sporu a jen podpůrně nastati může (§§ 371 a 372 c. ř. s.), jest pojištění průvodů již samo sebou vyloučeno.

2. Co do podmínek důkazu tohoto třeba činiti rozdíl

a) mezi spory nesoucími se k provedení nároku ze správy pro vadnost díla nebo zboží dodaného, a

b) spory ostatními.

ad *a*) Při prvých pokládá § 384 odst. 2. c. ř. s. již samu jakost sporného nároku za důvod dostatečný pro pojištění důkazu, aniž by vyžadoval splnění podmínek dalších. V předpise tomto generalisována jest zásada pronešená v jednotlivých ustanoveních specielních zejména

α) v čl. 348 obch. zák., jenž dovoluje, aby prodavač, když kupec namítá vadnost zboží dodaného, nebo aby i kupec sám žádal za znalecké zjištění stavu zboží onoho;

β) v čl. 365 obch. zák., jenž ukládá kommissionáři, aby k ochraně práv svého komittenta proti povozníkovi nebo lodníkovi postaral se o důkaz stavu zboží, když bylo toto ve stavu zevně patrně poškozeném dodáno;

γ) v čl. 407 obch. zák., jenž připouští, aby, nemůže-li naznačený adressát zboží býti vypátrán nebo jestli spor o přijetí nebo o stav zboží vzejde, každý z účastníků za zjištění jeho stavu znalci zakročil.

Případy ostatní, na které se § 384 odst 2. c. ř. s. mluvě o správě vztahuje, naznačeny jsou jednak ve všeobecných předpisech §§ 922—935, jednak ve zvláštních ustanoveních §§ 1047, 1061, 1153, 1157 o. o. z.

ad *b*) Nebezpečí tvořící podmínku povolení pojištění důkazu ve sporech ostatních spočívá, jak bylo pro obor práva dosavadního nejvyšším soudem uznáno (srov. Glaser-Unger rozhodnutí č. 3554, 3809, 4537 a j.), při důkazu svědeckém v tom, že s důvodem se obávati lze, že svědek zemře dříve, než by dle pravidelného chodu rozepře mohl býti vyslýchán nebo že zapomene okolnost rozhodnou dříve, než k výslechu jeho dojde. Pokud jde o důkaz znalecký nebo důkaz soudním ohledáním, spatřováno jest nebezpečí zejména v tom, že dle okolnosti a poměru podstatná obava stává, že věc, o jejíž ohledání se jedná, ať sama sebou uplynutím doby se změní, ať působením lidským změněna býti může a v zájmu žadatelově jest, stav věci zjistiti dříve, než změna ona nastane.

3. Žádati za důkaz tento jest každý oprávněn, jenž výsledku tohoto dokazování použiti chce, aby buď nějaký nárok jemu příslušející pomocí jeho provedl, nebo proti nároku na něho vznesenému se uhájil. K tomu zajisté jen kasuisticky uvádí § 384 odst. 2. c. ř. s., že za pojištění důkazu žádati může i prodavač, jestli kupec jemu vady věci oznámil a přijati věc se zdrahá (srov. shora čl. 348 obch. z.), i osoba, která nějaké dílo provedla, jestli objednatel tohoto díla jemu vadnost jeho ohlásil a přijati je se zpečuje.

4. Předmětem důkazu k věčné paměti jsou okolnosti pro budoucí nebo již zahájený spor rozhodné. Jakého obsahu jsou a jaký účel dokazování ono má, zákon nerozeznává. Jak obzvláště z § 384 odst. 2. c. ř. s. plyne, může v případě správy žádáno býti za pojištění důkazů netoliko k zjištění vadnosti, nýbrž i k prokázání bezvadnosti dodané věci nebo dodaného díla.

5. Co do příslušnosti soudní k povolení důkazu k zachování průvodů třeba rozlišovati, učiněn-li byl dotčený návrh v době, kdy ještě rozepře, ve které výsledku důkazů těchto použito býti má, nebyla zahájena, či vznesen-li byl po zahájení sporu t. j. po doručení žaloby (§ 232 c. ř. s.).

V případě prvém jest vždycky příslušný soud okresní, v jehož obvodu leží věci, které mají býti soudem ohledány nebo předmět důkazu znaleckého mají tvořiti, resp. jde-li o důkaz svědecký, soud okresní, v jehož obvodu se zdržují osoby, o jejichž výslech jako svědků se jedná. Jestli

dle toho současně příslušnost více soudů okresních jest založena, nutno u každého z nich zvláště návrh na povolení dotčeného důkazu podati.

Byla-li již rozepře zahájena, což soud vyřizuje návrh na pojištění důkazů ex officio vyšetřiti má (§ 42. j. n.), jest rozhodnou co do otázky příslušnosti okolnost, je-li brzké a okamžité provedení důkazů, jichž se týče, nezbytně nutným a naléhavým či nikoli. V případě onom lze návrh podati u soudu okresního, který dle shora uvedeného by byl příslušným, kdyby rozepře dosud zahájena nebyla, v případě tomto jest k tomu výlučně příslušným soud procesní prvé instance a to i tehda, když by se již spor ve stadiu odvolacím nebo dovolacím nalezal a výsledků důkazů těchto pro řízení appellační nebo revisní užito býti mělo (§ 384 posl. odst. c. ř. s.).

Tytéž předpisy rozhodují o příslušnosti soudní i tehdáž, navrhováno-li pojištění důkazů dle čl. 348, 365 a 407 obch. zák. (čl. XLIV. úv. z. k c. ř. s.).

6. Návrh na pojištění důkazu může co do formy býti učiněn jak u soudů okresních tak i sborových buď písemně podáním, buď ústně (§ 384 posl. věta c. ř. s.). Podání návrh obsahující vykázati má co do úpravy své všeobecné náležitosti podání soudních vůbec, zejména musí, vzneseno-li bylo u soudů sborových, býti opatřeno podpisem advokáta (§§ 75 a 76 c. ř. s. Viz i článek »Podání«).

Byl-li činěn návrh ústně, sepisuje se o tom u soudu protokol a to u soudu okresního samosoudcem, u soudu sborového soudcovským úředníkem od přednosty soudu, pokud se týče, předsedy senátu k tomu určeným (§ 79 c. ř. s.). Co do věci má návrh tento obsahovati:

a) udání okolností, o kterých má býti důkaz proveden (thema probandi);

b) naznačení žádaných průvodů, tedy ohledání soudní, důkaz znalecký či svědecký. Žádáno-li za důkaz svědecký, nutno jméno, stav i bydliště osob, jež vyslýchati jest, přesně udati; žádáno-li za důkaz znalecký, možno i osoby navrhnouti, které jako znalci mají býti povolány;

c) okolnosti, jež provádění tohoto důkazu zdůvodňují, zejména důvody, z nichž strana čerpá obavu, že by průvod onen mohl býti pro ni ztracen nebo použití jeho značně stíženo. Okolnosti tyto nutno vždycky uvésti, třebas i obě strany společně za připuštění tohoto důkazu žádaly, poněvadž nemůže býti libovůli strany ponecháno, aby se kdykoli činnosti soudu k provádění důkazu i bez příčiny dovolávala. (Srov. mot. vl. osn. k c. ř. s. str. 286.)

d) Pokud jest to možno, i pojmenování odpůrce. Z toho může jen tehdáž sejíti, jestli z okolností navrhovatelem vyložených jde na jevo, že mu odpůrce znám není (např. jde-li o zjištění škody spůsobené neznámým pachatelem).

7. O návrhu na připuštění důkazu k zachování průvodů nemá místa ústní jednání stran. Není ho jednak k informaci soudu zapotřebí, jednak nemůže vůbec nastati v těch případech, kdy odpůrce navrhovatelův není znám. (Srov. mot. vl. osn. k civ. ř. s. str. 286.) Za to však má býti o návrhu tomto vždycky odpůrce vyslechnut. Z pravidla toho jest výjimka jen:

a) jestli nebezpečí v průtahu nedopouští, předchozím výslechem odpůrcovým okamžité provedení důkazu odkládati;

b) je-li odpůrce sám neznám;

c) jestli známý odpůrce souhlas svůj se žádaným důkazem projevil, buď že žádost společně podal, nebo zvláštním podáním nebo protokolárně k návrhu žadatelovu přistoupil. (§ 386 odst. 1. c. ř. s.)

Soudce zkoumá podmínky žádaného důkazu, ukládá po případě navrhovateli, aby okolnosti nebezpečí zdůvodňující osvědčil (§§ 274, 386 odst. 1. c ř s.), načež o návrhu rozhoduje.

8. Rozhodnutí své vydává ve formě pouhého usnesení (Beschluss). Vydati je jest oprávněn u soudu okresního samosoudce, u soudů sborových z pravidla senát. Jen v případech naléhavých může i při soudě sborovém bez slyšení senátu býti o návrhu na pojištění důkazu rozhodnuto buď přednostou soudu nebo předsedou onoho senátu, kterému dotčená záležitost jest přikázána (§ 386 odst. 2. c. ř. s.).

Vyhověno-li návrhu, obsahuje vydané usnesení vedle všeobecných náležitostí:

a) vytčení okolností, o kterých má býti důkaz proveden;

b) naznačení povolených průvodů, při čemž připuštění svědci buďtež jménem uvedeni a znalci pojmenováni;

c) potřebná opatření, aby důkaz onen mohl býti proveden, zejména položení roku k výslechu svědků nebo k ohledání věci, předvolání znalců či svědků, jmenování soudce k příkazu činného, jemuž výkon důkazu jest svěřen, pokud se týče, potřebná rekvisice na soud okresní, v jehož obvodu důkaz provésti jest a p.;

d) je-li odpůrce neznámý, může soud, pokud toho k ochraně jeho práv za nutné pokládá, zříditi mu kuratora (§§ 9 a 10 c. ř. s.) Tak zejména učiní, jedná-li se o důkazy důležitější a nákladnější, při kterých jest i činnosti stran větší poskytnuto působiště, a spočívá-li v zájmu stran, nutnosti opětování důkazu co možno zabrániti. (Srov. mot. vl. osn. k c. ř. s., str. 285.);

e) předvolání obou stran k nařízenému důkazu resp. předvolání zřízeného opatrovníka. Žadatel předvolává se rubrikou písemného podání, pokud se však tak děje u vyřízení protokolu o výslechu odpůrce sepsaného, výměrem. Co se předvolání odpůrce týče, třeba rozeznávati, byl li o návrhu na pojištění důkazu vyslýchán čili nikoli. V případě prvém děje se jeho předvolání pouhým usnesením (výměrem), kdežto v případě druhém nutno doručiti mu i jeden stejnopis písemného podání návrh obsahujícího nebo opis protokolu o návrhu sepsaného (§ 387 odst. 1. c. ř. s.).

Předvolání toto má obsahovati všeobecné kusy v §§ 130 a 131 naznačené, zejména den, hodinu i místo provedeného důkazu

9. Proti připuštění důkazů k pojištění průvodů jest rekurs vůbec vyloučen. Byl-li však návrh dotčený zamítnut, může navrhovatel ihned do usnesení onoho si stěžovati, (§§ 386 odst. posl. a 514 c. ř. s.)

10. K výkonu připuštěného důkazu lze z pravidla ihned přikročiti, jakmile usnesení povolující odpůrci resp. jeho opatrovníku bylo doručeno. Výjimečně lze rok k provedení důkazu tohoto i na dobu před doručením usnesení onoho nařídíti, je-li zvláštního nebezpečí v prodlení a strana za bezodkladné provedení důkazu žádala. Do povolení nebo odepření tohoto opatření, které se může státi i současně s připuštěním důkazu, stěžovati si nelze (§ 387 odst. 2. c. ř. s.). Výkon povoleného důkazu k zajištění průvodu nelíší se ničím od způsobu provedení řádného důkazu soudním ohledáním, nebo důkazu svědeckého či znaleckého, a lze tudíž zde na

dotčené předpisy toliko poukázati (§ 388 odst. 1. c. ř. s.). Protokol o výkonu tohoto důkazu předkládá resp. zasýlá se soudu důkaz povolivšímu, jenž úplnost i správnost provedeného důkazu zkoumá a může i sám ex officio i k návrhu strany příslušnou opravu i doplnění nařídíti.

11. Náklady provedeného důkazu k věčné paměti jest povinen nésti probant, maje právo si je v rozepři, ve které důkazů těchto má býti použito, účtovati. K nákladům těmto patří i útraty dostavení se odpůrcova k roku pro výkon důkazu položenému, pokud tyto byly nutnými, nikoli však i náklady řízení, které povolení důkazu tohoto za účelem zjištění jeho podmínek předcházelo (§ 388 odst. posl. c. ř. s.).

12. Protokol o provedení důkazu k věčné paměti uschovává se u soudu, jenž důkaz tento nařídil, zasýlá se však, je-li dotčená rozepře u jiného soudu zahájena, buď ex officio nebo k návrhu soudu procesnímu. Strany mohou na obsah tohoto protokolu se ve svém sporu odvolávati, jakož i mohou kdykoli v něj nahlížeti nebo opis jeho si vyžádati (§§ 388 odst. 2., 219 a 389 odst. 1. c. ř. s.). Nastane-li toho potřeba, mohou strany během rozepře i doplnění nebo opětování již provedeného důkazu — pokud ovšem toto ještě jest možným — navrhovati. O návrhu tomto rozhoduje soudce usnesením, proti němuž stranám opravného prostředku nepřisluší (§§ 291 odst. 2, 389 odst. posl. c. ř. s). Namítáno-li ve sporu proti použití důkazu provedeného, že týž nebyl vykonán dle předpisů pro dokazování ve sporu daných nebo jeli vytýkáno, že nebyl odpůrce probantův vůbec nebo v čas obeslán, posoudí soud dle své úvahy, zdali a pokud výtky tyto jsou s to, aby sílu průvodní jednotlivých již provedených důkazů seslabily nebo vyloučily (§§ 389 odst. 2. a 272 c. ř. s.).

B. Řízení nesporné.

Řízení nesporné neupravuje sice ex professo ústav pojištění důkazů, však v jednotlivých předpisech možnost jeho výslovně dopouští. Tak např. mluví § 31 zák. ze dne 18. února 1878 č. 30 ř. z. o tom, že strana, máli za to, že skutkové poměry pro zjištění odškodného za pozemek k účelům dráhy vyvlastněný při znaleckém vyšetření odškodného nebyly úplně nebo správně vylíčeny, může žádati při soudě, který zjištění odškodného byl nařídil, aby soudní ohledání bylo provedeno a tím důkaz pro řízení rekursní pojištěn, a § 4. zákona ze dne 16. února 1883 č. 20 ř. z. dovoluje, aby zjištění okolností pro vyhlášení za mrtva rozhodných, jež by při delším odkladu nemožným se stalo nebo se podstatně stížilo, bylo ještě před návrhem na prohlášení za mrtva žádáno u okresního soudu, v jehož obvodu předsevzíti jest šetření k zjištění okolností oněch potřebné.

Tyto dva specielní předpisy nejsou výjímkou z pravidla, nýbrž jsou jen provedením zásady pro celý obor řízení nesporného platné, že i v řízení tomto důkaz k věčné paměti jest všeobecně možným. Zásada ta plyne z § 2. cís. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z., který v č. 5. soudu nařizuje, aby všecky okolnosti a poměry pro soudcovské rozhodnutí významné ex officio vyšetřil, a jenž v č. 10 soudci ukládá, aby nižádné opatrnosti nezanedbal, jež k ochraně stran slouží.

Při provádění těchto důkazů přijdou, jak § 31 odst. 3. cit. zák. z r. 1878 výslovně uvádí, k platnosti všeobecné zásady řízení soudního.

Pojištění hospodářské.

Pojištění jest mocným činitelem ve všech hospodářských oborech; největší dosah jeho znamenati jest při zemědělství. V několika směrech